

NOTA DE FUNDAMENTARE

La proiectul Deciziei privind modificarea deciziei „Cu privire la aprobarea bugetului raional pentru anul 2026 în a doua lectură”

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul deciziei privind modificarea deciziei „Cu privire la aprobarea bugetului raional pentru anul 2026 în a doua lectură” este elaborat de către Direcția finanțe.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de decizie a fost elaborat în temeiul art.43(1) b) al Legii nr.436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, art.61 al.(1) al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014, art.28 din Legea nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale.

Proiectul de decizie prevede modificarea indicatorilor a părții de venituri și cheltuieli ale bugetului raional pentru anul 2025, inclusiv redistribuirea alocațiilor bugetare, care au fost aprobate prin Decizia Consiliului raional nr.8/2 din 9.12.2025 „Cu privire la aprobarea bugetului raional pentru anul 2026, în lectura a doua” cu modificările și completările ulterioare, în legătură cu necesitatea revizuirii veniturilor și cheltuielilor bugetare neprevăzute inițial în procesul elaborării deciziei bugetare anuale.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

Proiectul deciziei prevede majorarea bugetului raional Ungheni pe anul 2026 prin modificarea părții de venituri în sumă totală de 40060,9 mii lei și a părții de cheltuieli în sumă de 50897,2 mii lei.

Modificarea părții de venituri a bugetului raional în sumă totală de 40060,9 mii lei (tabelul nr.2 la nota explicativă), se explică prin majorarea granturilor curente și capitale pentru proiecte finanțate din surse externe în sumă de, respectiv, 486,9 mii lei și 1000,0 mii lei și anume: proiectul „Safer Tomorrow. Disaster Wise” (INTERREG VI-A România-Republica Moldova) și proiectul MEDACCESS „Servicii medicale stomatologice de calitate pentru toată lumea - un obiectiv comun în regiunea Ungheni-Iași” (Interreg România-Republica Moldova), încasărilor de la plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public în sumă totală de 160,2 mii lei, dintre care: 15,0 mii lei incorect atribuite la încasări de la prestarea serviciilor cu plată la școala primară Năpădeni, Gimnaziul Mănoilești - 10,2 mii lei, Școala sportivă 50,0 mii lei, LT „A.Pușkin” 90,0 mii lei și -5,0 mii lei de la lichidarea instituției tabăra „Codreanca”. Au fost precizate donații voluntare pentru cheltuieli curente în sumă de 80,0 mii lei, dintre care: 70,0 mii lei la gimnaziul s.Cornești, 10,0 mii lei la LT „Elada”, s.Măcărești și donațiile voluntare pentru cheltuieli capitale în sumă de 5,9 mii lei la LT „Ion Creangă”.

Transferurile primite de la bugetul de stat au fost majorate în sumă totală cu 33375,0 mii lei, dintre care: 33228,0 mii lei au fost corelate cu Legea bugetului de stat pentru anul 2026 prin decizia Consiliului raional din ianuarie 2026.

Printre principalele obiective ale politicii bugetar-fiscale pentru anul 2026 a fost majorarea salariului minim de la 5500 lei la 6300 lei.

Transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar, primar, secundar general și complementar (extrașcolar) au fost majorate cu 29460,4 mii lei, dintre care: transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar - cu 191,6 mii lei.

Transferurile cu destinație specială pentru școlile sportive au fost majorate cu 45,4 mii lei, pentru acoperirea cheltuielilor de personal.

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul al doilea pentru infrastructura drumurilor locale cu o creștere de 2553,1 mii lei.

Transferuri cu destinație specială pentru asigurarea și asistența socială au fost majorate cu 1169,1 mii lei, pentru achitarea indemnizațiilor și compensațiilor tinerilor specialiști din domeniul educației.

În scopul asigurării eficiente a Programului guvernamental de dezvoltare a centrelor de tineret 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.21/2025, au fost alocate transferuri cu

destinație specială în sumă de 147,0 mii lei.

Transferurile capitale primite cu destinație specială între bugetele locale de nivelul I și bugetele locale de nivelul II în sumă totală de 4967,9 mii lei, dintre care: 1124,5 mii lei constituie contribuția primăriei mun. Ungheni la reconstrucția stadionului de la L.T. „M.Eminescu” și 3843,4 mii lei la construcția sălii de sport a L.T. „V.Alecsandri”.

Modificarea cheltuielilor în sumă totală de 50897,2 mii lei se explică prin alocarea mijloacelor financiare din soldul format la situația din 31.12.2025 în sumă de 10836,3 mii lei, și modificările efectuate ce reiese din modificarea părții de venituri în sumă de 40060,9 mii lei:

- la subprogramul 0301 „Exercitarea guvernării” modificarea în sumă totală de -6961,9 mii lei, dintre care: au fost redirecționate mijloace în sumă de -8129,3 mii lei prevăzute pentru implementarea proiectelor, la subprogramul 8019 „Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății”, pentru implementarea proiectului MEDACCESS „Servicii medicale stomatologice de calitate pentru toată lumea-un obiectiv comun în regiunea Ungheni-Iași” și -500,0 mii lei redirecționate prin decizia Consiliului raional nr.4/2 din 18.06.2026 la subprogramul 8019, pentru efectuarea lucrărilor de reparație și dotarea OMF Cioropcani în cadrul proiectului „Îmbunătățirea calității serviciilor medicale prestate populației la OMF Cioropcani”; au fost alocate la acest subprogram prin decizia Consiliului raional nr.2/3 din 25.02.2026 mijloace financiare în sumă de 1179,2 mii lei, din soldul format la situația din 01.01.2026, conform deciziei Consiliului raional nr.2/2 din 25.02.2026 cu privire la executarea bugetului raional pentru anul 2025 au fost alocate 234,7 mii lei, pentru proiectul „MilEstone”. Integrarea migranților în economia locală (Interreg Romania-Republica Moldova), prin decizia Consiliului raional nr.3/1 din 07.05.2026 au fost alocate 193,7 mii lei, și din Fondul de rezervă, având în vedere decizia Comisiei pentru situații excepționale, prin dispoziția președintelui raionului 53,2 mii lei, pentru procurarea pieselor de schimb necesare pentru reparația automobilului din dotarea Inspecției pentru protecția mediului și 6,5 mii lei, pentru asigurarea cu produse alimentare a persoanelor din Tabăra de câmp din s.Bularda, raionul Călărași;

- la subprogramul 0802 „Gestionarea fondurilor de rezervă și de intervenție” modificări în sumă de -636,2 mii lei, dintre care: au fost alocate pentru acordarea ajutoarelor financiare unice mijloace financiare în sumă de 25,0 mii lei, în baza deciziilor Consiliului raional, 121,4 mii lei primăriei Negurenii Vechi pentru restabilirea acoperișului CC Negurenii Vechi, 225,3 mii lei primăriei Chirileni pentru demolarea coșului de fum amplasat pe teritoriul grădiniței de copii, 150,0 mii lei pentru redresarea situației urmare ploilor abundente din 22.05.2026 pe drumurile raionale, 54,7 mii lei pentru reparația autospecialei ce aparține Direcției pentru Situații excepționale, 53,2 mii lei, pentru procurarea pieselor de schimb necesare pentru reparația automobilului din dotarea Inspecției pentru protecția mediului și 6,5 mii lei, pentru asigurarea cu produse alimentare a persoanelor din Tabăra de câmp din s.Bularda, raionul Călărași;

- la subprogramul 1102 „Raporturi interbugetare cu destinație specială” 2065,2 mii lei constituie alocări autorităților publice locale de nivelul I, conform deciziilor Consiliului raional pentru efectuarea reparațiilor, contribuție la implementarea proiectelor ș.a.;

- la subprogramul 3702 „Protecția civilă și apărarea împotriva incendiilor”, 54,7 mii lei constituie mijloacele financiare alocate din Fondul de rezervă al Consiliului raional pentru reparația autospecialei ce aparține Direcției pentru Situații excepționale;

- la subprogramul 5101 „Politici și management în domeniul agriculturii”, 40,0 mii lei constituie alocarea mijloacelor financiare prin decizia Consiliului raional, pentru organizarea Festivalului Internațional „Miorița Laie, Laie Bucălaie”;

- la subprogramul 6402 „Dezvoltarea drumurilor”, 2703,1 mii lei dintre care: 2553,1 mii lei au fost alocate de la bugetul de stat și corelate prin decizia Consiliului raional nr.1/1 din 22.01.2026 cu privire la corelarea bugetului raional pe anul 2026 cu Legea bugetului de stat pentru anul 2026 și 150,0 mii lei, mijloace alocate din Fondul de rezervă al Consiliului raional, pentru redresarea situației urmare ploilor abundente pe drumurile raionale;

- la subprogramul 7503 „Aprovizionarea cu apă și canalizare” modificări în sumă de 2149,0 mii lei, inclusiv: mijloace alocate prin decizia Consiliului raional nr.2/3 din 25.02.2026 la obiectul „Extinderea apeductului Zagarancea - Cornești către 5 sate și reabilitarea Stației de

tratare în mun. Ungheni” în sumă de 1749,0 mii lei și 400,0 mii lei, pentru achitarea serviciilor de proiectare la obiectul „Extinderea apeductului Zagarancea - Cornești spre satele Bumbăta, Cornești, Rădenii Vechi;

la subprogramul 8019 „Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății” 12793,4 mii lei, dintre care: din soldul proiectelor, format în rezultatul executării bugetului pentru anul precedent, pentru implementarea proiectului MEDACCESS „Servicii medicale stomatologice de calitate pentru toată lumea-un obiectiv comun în regiunea Ungheni-Iași” 1806,1 mii lei, au fost redirecționate din mijloacele financiare aprobate în bugetul raional pentru anul 2026 mijloace financiare în sumă de 8129,3 mii lei la acest proiect și din granturile capitale pentru proiecte finanțate din surse externe 1000,0 mii lei; mijloacele alocate prin deciziile Consiliului raional instituțiilor medicale în sumă totală de 1358,0 mii lei și 500,0 mii lei redirecționate prin decizia Consiliului raional nr.4/2 din 18.06.2026, pentru efectuarea lucrărilor de reparație și dotarea OMF Cioropcani în cadrul proiectului „Îmbunătățirea calității serviciilor medicale prestate populației la OMF Cioropcani”;

- la subprogramele 8602 „Sport”, modificări în sumă totală de 1918,4 mii lei, inclusiv: 45,4 mii lei, din contul transferurilor primite de la bugetul de stat și corelate în bugetul raional, pentru acoperirea cheltuielilor de personal a angajaților Școlii sportive, mijloace alocate prin deciziile Consiliului raional, pentru lucrări de amenajare a două terenuri mixte Badminton-Pickleball la terenul de sport de la Centrul educațional 571,0 mii lei, pentru servicii de proiectare la Construcția terenului de fotbal, sălii de sport și amenajarea teritoriului din str.Porumbescu 900,0 mii lei, 352,0 mii lei pentru lucrări de construcție, servicii de supraveghere autor de proiect și servicii de supraveghere tehnică la obiectul „Construcția vestiarelor pentru antrenarea echipelor sportive și 50,0 mii lei din resurse colectate;

- la subprogramul 8801 „Politici și management în domeniul educației”, mijloace în sumă totală de 643,6 mii lei, inclusiv: 77,9 mii lei alocate Direcției educație, prin decizia Consiliului raional nr.2/3 din 25.02.2026, contribuție la implementarea proiectului „Safer Tomorrow. Disaster Wise” în cadrul Programului INTERREG VI NEXT Romania-Republica Moldova, alocarea din soldul format la situația din 31.12.2025 a sumei de 28,7 mii lei pentru proiectul „Safer Tomorrow. Disaster Wise”, Direcției educație pentru contractarea serviciilor de deplasare la olimpiadele naționale 50,0 mii lei și 486,9 mii lei din granturi curente pentru proiecte finanțate din surse externe;

- la subprogramul 8802 „Educație timpurie”, suma de 191,6 mii lei, mijloace alocate de la bugetul de stat și corelate prin decizia Consiliului raional nr.1/1 din 22 ianuarie 2026, pentru acoperirea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare;

- la subprogramul 8803 „Învățământ primar” suma de 1367,4 mii lei, inclusiv: 653,8 mii lei constituie mijloace alocate de la bugetul de stat și corelate prin decizia Consiliului raional nr.1/1 din 22 ianuarie 2026, pentru acoperirea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare și 713,6 mii lei mijloace financiare alocate din componenta raională în baza deciziilor Consiliului raional;

- la subprogramul 8804 „Învățământ gimnazial” modificări în sumă de 24147,6 mii lei, dintre care: 8296,6 mii lei constituie mijloace alocate de la bugetul de stat și corelate prin decizia Consiliului raional nr.1/1 din 22 ianuarie 2026, mijloace financiare alocate din componenta raională în baza deciziilor Consiliului raional în sumă de 15770,8 mii lei și 80,2 mii lei din resurse colectate;

- la subprogramul 8806 „Învățământ liceal”, modificări în sumă de 8545,6 mii lei inclusiv: mijloace distribuite din componenta raională instituțiilor de învățământ - 18813,7 mii lei, mijloace alocate de la bugetul de stat și corelate prin decizia Consiliului raional nr.1/2 din 28 ianuarie 2025 în sumă de 18179,0 mii lei, mijloace financiare alocate din componenta raională în baza deciziilor Consiliului raional în sumă de 2329,3 mii lei, majorarea componentei raionale cu 1717,2 mii lei, urmare ajustării formulei de calcul a transferurilor categoriale, alocări în sumă de 60,0 mii lei prin decizia Consiliului raional IP LT „Elada”, s.Măcărești, pentru participarea echipei de robotică Brain Power la Campionatul European FTC Istanbul și 105,9 mii lei din venituri colectate;

- la subprogramul 8813 „Servicii generale în educație”, modificări în sumă de 60,0 mii lei, mijloace alocate prin decizia Consiliului raional nr.3/8 din 06.05.2025, Direcției educație pentru participarea echipei de robotică la campionatul din Istanbul în sumă de 60,0 mii lei ;
- la subprogramul 8814 „Educație extrașcolară” 246,1 mii lei, dintre care: mijloace alocate de la bugetul de stat și corelate prin decizia Consiliului raional, pentru acoperirea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare angajaților școlilor muzicale și a Casei de creație în sumă de 316,1 mii lei și 17,0 mii lei, alocate suplimentar de la bugetul de stat pentru organizarea odihnei de vară a copiilor 89,1 mii lei și redirecționarea mijloacelor financiare în sumă de 176,1 mii lei de la tabăra Codreanca la aparatul președintelui;
- la subprogramul 8815 „Curriculum școlar”, 60,0 mii lei, mijloace alocate prin decizia Consiliului raional pentru asigurarea cheltuielilor ce țin de alimentația participanților la Programul național de remediere pentru clasa a IX-a;
- la subprogramul 9012 „Protecție socială în cazuri excepționale” modificări în sumă de 25,0 mii lei, mijloace financiare alocate din Fondul de rezervă al Consiliului raional, pentru acordarea ajutoarelor financiare unice;
- la subprogramul 9019 „Protecție socială a unor categorii de cetățeni”, 1169,1 mii lei constituie mijloacele alocate de la bugetul de stat, pentru compensarea cheltuielilor destinate susținerii tinerilor specialiști din domeniul educației.

Modificarea cheltuielilor de personal în sumă totală de 27003,3 mii lei se explică prin faptul că au fost alocate mijloace financiare pentru acoperirea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sumă totală de 17799,3 mii lei, din componenta raională pentru acoperirea deficitului bugetar la salariu pe instituțiile de învățământ 7658,5 mii lei și redistribuirea mijloacelor financiare la cheltuieli de personal.

Urmare modificărilor operate în bugetul raional, partea de venituri constituie 502805,0 mii lei și partea de cheltuieli 513641,3 mii lei.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public.

Implementarea prezentului proiect va permite ajustarea bugetului la modificările și alocările efectuate pe parcursul perioadei de gestiune și nu necesită surse financiare suplimentare deoarece modificările și alocările au fost efectuate în baza actelor normative ale legislației în vigoare.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

Proiectul de decizie nu conține careva norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În scopul respectării prevederii Legii nr. 239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional și Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, anunțul cu privire la inițierea elaborării proiectului deciziei precum și anunțul cu privire la consultări publice inclusiv și proiectul de decizie cu toate explicațiile de rigoare au fost plasate pe pagina web www.crungheni.md a Consiliului raional.

Proiectul de decizie se prezintă comisiilor de specialitate spre avizare pentru a se propune Consiliului raional pentru examinare și adoptare în ședință.

7. Concluziile expertizelor

Categoria actului propus este Decizia Consiliului raional, ceea ce corespunde prevederilor art. 6 lit. (h) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Prezentul proiect de decizie prevede executarea art. 43 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, art. 9, și art. 61 din Legea nr. 181/2014 finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale și art. 13, art. 28 din Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale. Proiectul este în concordanță cu legislația sus menționată, structura și conținutul actului corespunde normelor de tehnică legislativă. Examinarea și aprobarea proiectului în cauză este de competența Consiliului raional și are suport juridic pozitiv.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul de decizie este corelat cu prevederile actelor normative în vigoare, care se află în conexiune. În urma adoptării proiectului va fi necesară modificarea Deciziei Consiliului raional nr.8/2 din 09.12.2025 „Cu privire la aprobarea bugetului raional pentru anul 2026 în a doua lectură”.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

După adoptarea deciziei privind modificarea bugetului, se lansează etapa de repartizare a indicatorilor bugetului care au suportat modificări prin decizia privind modificarea bugetului, ținând cont de modificările aprobate anterior.

Șefa Direcției finanțe

Stela BÎSTRITCHI